

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського
Факультет дошкільної і початкової освіти
Кафедра дошкільної освіти

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

з теми

**ІГРИ В. ВОСКОБОВИЧА ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ПІЗНАВАЛЬНОЇ
АКТИВНОСТІ В ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ**

Студентки: 2 курсу 2 МДПЛЗ групи

Галузі знань: 01 Педагогічна освіта

Спеціальності: 012 Дошкільна освіта

Ромигайло Алли Михайлівни

Науковий керівник: професор, докт. пед. наук Крутій.К.Л.

Національна шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка: _____ ECTS _____

Голова комісії _____

(підпис) (ініціали, прізвище)

Члени комісії _____

(підпис) (ініціали, прізвище)

_____
(підпис) (ініціали, прізвище)

_____
(підпис) (ініціали, прізвище)

ЗМІСТ

ВСТУП	.....
РОЗДІЛ 1. ПРОБЛЕМА РОЗВИТКУ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ В ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЯК ОБ’ЄКТ НАУКОВОГО ПІЗНАННЯ	.....
1.1. Проблема розвитку пізнавальної активності в дітей старшого дошкільного віку в психолого-педагогічній літературі	.....
1.2. Контент-аналіз програмових завдань щодо розвитку пізнавальної активності в дітей старшого дошкільного віку	.....
1.3. Інтегративна функція технології В. Воскобовича щодо розвитку пізнавальної активності в дітей старшого дошкільного віку	.....
РОЗДІЛ 2. ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ РОЗВИТКУ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ В ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ІГОР В. ВОСКОБОВИЧА	.....
2.1. Дослідження рівнів розвиненості пізнавальної активності в старших дошкільників (за результатами констатувального експерименту)	.....
2.2. Обґрунтування педагогічних умов розвитку пізнавальної активності в дітей старшого дошкільного віку засобами ігор В. Воскобовича	.....
2.3. Система ігор технології В. Воскобовича як засіб розвитку пізнавальної активності у старших дошкільників	.....
ВИСНОВКИ	.....
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	.....
ДОДАТКИ	.....

ВСТУП

Перспективні напрямки освіти України полягають в орієнтації на розвиток активності дитини, її творчої ініціативи, потреби самовдосконалення, здатності до виявлення естетичних поглядів тощо. Завдання забезпечення розвитку потенціалу дитини проголошено Законом України «Про дошкільну освіту», Конвенцією про права дитини, Базовим компонентом дошкільної освіти (Державним стандартом дошкільної освіти).

Активні зміни та перетворення усіх сфер сучасного суспільства зазнають все більшого динамічного розвитку та прогресу. Сучасне життя у всіх його проявах стає дедалі різноманітнішим, складнішим, вимагає від людства не шаблонних звичайних дій, а гнучкості мислення, швидкого орієнтування, комунікативного підходу до розв'язання проблем. Соціум потребує нової генерації українців – людей, які були б рушійною силою його розвитку, покращення його стандартів та умов, брали б безпосередню участь у вирішенні суспільно важливих ситуацій та проблем, інтегрували б його у міжетнічне та міжкультурне середовище. Нині перед нашою державою, освітніми закладами, звісно, перед батьками постає важливе завдання: допомогти кожній дитині вирости не лише здоровою, а й ініціативною, здатною творчо підходити до будь-якої справи.

Актуальність дослідження підтверджують існуючі протиріччя між зростанням вимог, що пред'являються сучасною дошкільною та шкільною системами освіти, і невисоким рівнем пізнавальної активності дітей, які відчувають труднощі в умовах початкової школи; між особистісно-орієнтованими цілями освіти і неготовністю педагогів до роботи, спрямованої на формування всебічно розвиненої особистості; між необхідністю здійснення роботи з розвитку пізнавальної активності, сенсорно-пізнавальної компетентності на основі пізнавальної діяльності та недостатнім організаційно-методичним забезпеченням такої діяльності на всіх рівнях освіти.

Домінантою в дошкільній освіті має бути орієнтування на природу дитини дошкільного віку, в основі якої – прагнення до пізнання багатогранності світу та формування власного життєвого досвіду. Вирішення цього завдання можливе лише за умови використання новітніх технологій розвиненості пізнавальної активності в старших дошкільників як універсального інтегративного освітнього засобу.

На жаль, у старших дошкільників часто виникають труднощі в переробці інформації, яка поступає від довкілля, що заважають вільній взаємодії, які уповільнюють розвиток пізнавальної діяльності, негативний впливають на поведінку дитини.

Для того щоб подолати труднощі в переробці інформації, яка поступає від довкілля, існує безліч різноманітних способів, методів, засобів, прийомів. Однак, незважаючи на досить велику кількість досліджень, що стосуються формування комунікативної компетентності дошкільників, а саме розвитку умінь і навичок, існує недоопрацьованість бази методичного матеріалу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Активізація пізнавальної активності – одна із актуальних проблем сучасності. Різні аспекти розвитку пізнавальної активності у дітей старшого дошкільного віку у сучасному освітньому процесі розглядалися у роботах українських дослідників: А. Богуш, М. Марусинець, Т. Ткачук та ін., сутність індивідуальних відмінностей вольової поведінки дітей старшого дошкільного віку (С. Ладивір та ін.); психологічний зміст індивідуалізації та диференціації освітнього процесу (С. Максименко, В. Кузьменко та ін.); експериментування (І. Біла, М. Поддяков та ін.).

Мета дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні та з'ясуванні методичних аспектів розвитку пізнавальної активності дітей старшого дошкільного віку в процесі пізнавальної діяльності.

Відповідно до мети було визначено такі **завдання**:

1. Визначити сутність пізнавальної активності дітей старшого

дошкільного віку в процесі пізнавальної діяльності в психолого-педагогічній теорії та освітній практиці.

2. Схарактеризувати особливості розвитку пізнавальної активності дітей старшого дошкільного віку в іграх В. Воскобовича.

3. З'ясувати форми, методи і прийоми розвитку пізнавальної активності у дітей старшого дошкільного віку в іграх В. Воскобовича.

4. Розробити методичні рекомендації щодо розвитку пізнавальної активності дітей старшого дошкільного віку в процесі пізнавальної діяльності засобами ігор В. Воскобовича.

Предмет дослідження: форми, методи і прийоми розвитку пізнавальної активності дітей старшого дошкільного віку в процесі пізнавальної діяльності.

Об'єкт дослідження: розвиток пізнавальної активності дітей старшого дошкільного віку в процесі пізнавальної діяльності.

Безперечно і те, що дошкільна освіта важлива для розвитку пізнавальної активності, але також визнане і те, що конкретного та загально визнаного засобу розвиненості пізнавальної активності в старших – особливо для дошкільного віку – поки що не існує. Саме тому є важливим і зумовлює пошук ефективних шляхів розвиненості пізнавальної активності у старших дошкільників.

Методи дослідження: *теоретичні* – аналіз, синтез, систематизація, класифікація, порівняння, узагальнення (опрацювання теоретичних джерел із проблеми, опис процесу дослідження та узагальнення одержаних результатів) з метою систематизації теоретичних матеріалів з проблеми дослідження; *емпіричні* – педагогічне спостереження, бесіди, творчі завдання, аналіз творчих робіт дітей; методи обробки та інтерпретація результатів дослідження.

Експериментальна база дослідження: дослідницько-експериментальна робота проводилась на базі ЗДО №12 м. Вінниця. Дослідженням охоплено

38 дітей старшого дошкільного віку.

Структура роботи: дипломна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел (62 джерела, із них – 11 іноземною мовою). Загальний обсяг роботи становить 90 сторінок, 7 додатків загальним обсягом 12 сторінок.

Апробація результатів роботи відбувалась на таких заходах:

1. Ромигайло А. М. Інтегративна функція технології В.Воскобовича щодо розвитку пізнавальної активності в старших дошкільників/ XVI International Scientific and Practical Conference «Innovative trends of science and practice, tasks and ways to solve them», Athens, Greece. April 26 – 29. 2022. С. 470 – 474. ISBN – 979-8-88526-740-3 DOI – 10.46299/ISG.2022.1.16/

2. Ромигайло А. Обґрунтування педагогічних умов розвитку пізнавальної активності дітей старшого дошкільного віку засобами технології В.Воскобовича «Казкові лабіринти гри» / Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти: збірник матеріалів VI Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції (Вінниця, ВДПУ імені Михайла Коцюбинського, 6-7 липня 2022 р.) / за ред. Н.О. Пахальчук; О.П. Демченко; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, факультет дошкільної і початкової освіти імені Валентини Волошиної. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2022. Вип. 11. С.142-146.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Богданова Н. Соціокультурне середовище як визначальний фактор формування культури життєтворчості особистості. *Вісник Інституту розвитку дитини*. 2011. № 15. С. 25–30.
2. Богуш А. М. Мовленнєво-ігрова діяльність дошкільників: мовленнєві ігри, ситуації, вправи. Навчально-методичний посібник К. : Видавничий Дім «Слово», 2008. 256 с.
3. Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти) / Наказ МОН України від 12.01.2021 № 33 «Про затвердження Базового компонента дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти) нова редакція». URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/novij-bazovij-komponent-doshkilnoyi-osviti-zabezpechit-pidvishennya-yiyi-yakosti-ta-vidpovidnist-mizhnarodnim-standartam-sergij-shkarlet/> (дата звернення: 20.08.2022).
4. Вертугіна В., Стрижак В. Природне середовище як засіб розвитку пізнавальної діяльності дітей раннього віку. *Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації*. 2021. № 77. С. 230-232.
5. Вознюк О. В., Дубасенюк О. А. Цільові орієнтири розвитку особистості у системі освіти: інтегративний підхід. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. 684 с.
6. Вознюк О. В. Концепція цілісності як основа філософського синтезу знань : [монографія]. Житомир : Рута-Волинь, 2005. 388 с.
7. Гавриш Н. В. Становлення й розвиток інтелектуально-мовленнєвої діяльності дітей раннього віку. Виховання дітей раннього віку в закладах дошкільної освіти різних типів: монографія / С. А. Васильєва, Н. В. Гавриш, В. В. Рагозіна. за наук. ред. Н. В. Гавриш. — Кропивницький : ІМЕКС - ЛТД, 2021. С.22-35.
8. Гавриш Н.В. Розвиток зв'язного мовлення дошкільнят. Навчально-методичний посібник. К.: Видавничий дім «Шкільний світ» : Видавець Л.Галіцина, 2006. 119 с.

9. Гавриш Н.В. Діти і соціум : особливості соціалізації дітей дошкільного та молодшого шкільного віку : Монографія. Луганськ : Альма-Матер, 2006. 368 с.
10. Демченко О.П. Практикум з історії педагогіки : навчально-методичний посібник для викладачів історії педагогіки, на допомогу студентам педагогічних ВНЗ під час самостійного вивчення теоретичних основ, підготовки до семінарських і практичних занять. К. : Видавничий дім «Слово», 2012. 432 с.
11. Дошкільна освіта: словник-довідник: понад 1000 термінів, понять та назв / упор. К. Л. Крутій, О. О. Фунтікова. Запоріжжя : ТОВ «ЛПС» ЛТД, 2010. 324 с.
12. Дошкільна освіта в контексті нових цілей української школи: колективна монографія / за наук. ред. проф. Валентини Кушнір. Nameln: InterGING, 2020. 260 с.
13. Енциклопедія інновацій. / за заг. ред. Р. Дяківа. К. : Міжнародна економічна фундація, 2012. 599 с.
14. Закон України «Про дошкільну освіту» URL: <http://dyvokray.org.ua/normatyvna-baza/342-zakon-ukraini-pro-doshkilnu-osvitu-chinna-redakcija>
15. Закон України «Про освіту» URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
16. Залізник А. Вимоги до створення безпечного освітнього середовища передшкільної освіти. Дошкільна освіта в контексті нових цілей української школи: колективна монографія / за наук. ред. проф. Валентини Кушнір. – Nameln : InterGing. 2020. С. 93-112. [ORCID: 0000-0002-5255-385X](https://orcid.org/0000-0002-5255-385X)
17. Калмикова Л. О. Психологія формування мовленнєвої діяльності у дітей старшого дошкільного віку: монографія. К. : Фенікс, 2008. 497 с.
18. Кириченко Н. Т. Естетичне виховання дошкільників засобами новітніх технологій розвиненості пізнавальної активності в старших. Наукові записки УДПУ «Українське дошкілля». Науковий світ, 2000. С. 47-50.

19. Концепція «Нова українська школа» URL: https://osvita.ua/doc/files/news/520/52062/new_school.pdf
20. Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку. Національна академія педагогічних наук України. Київ: ФОП Ференець В.Б., 2020. 44 с.
21. Костюк Г. С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості. К.: Вища шк., 1983. 482 с.
22. Крутій К.Л. Стіни, стелі та підлога, які говорять. Оптимальне перетворення освітнього простору дитячого садочка. *Дошкільне виховання*. 2019. №1. С. 3-8.
23. Крутій К.Л. Освітній простір дошкільного навчального закладу [Текст] : Монографія : У 2-х ч. Частина перша. Концепції, проектування, технології створення. Запоріжжя : ТОВ «ЛПС» ЛТД, 2009. 320 с.
24. Крутій К.Л. Освітній простір дошкільного навчального закладу [Текст] : Монографія : У 2-х ч. Частина друга. Концепція, Програма розвитку та освітні програми ДНЗ. Запоріжжя : ТОВ «ЛПС» ЛТД, 2010. 284 с.
25. Крутій К.Л. Емпіричне дослідження вільної гри дитини в умовах закладу дошкільної освіти під час проведення «Дня без іграшок». *Гуманізація навчально-виховного процесу*. Збірник наукових праць. № 1 (93). 2019. С.26-44. <http://dspace.tnpu.edu.ua/handle/123456789/12407>
26. Крутій К. Л. Інтеграція в дошкільній освіті як інноваційне явище, або що треба знати про інтеграцію? Сайт ukrdeti.com. URL: http://ukrdeti.com/wp-content/uploads/2017/08/Стаття_проф.Крутій-К._Інтеграція.pdf.
27. Крутій К. Л., Зданевич Л.В. Едьютейнмент: навчання як розвага. *Дошкільне виховання*. 2017. № 1. С. 3–9.
28. Крутій К. Л. Методика проведення індивідуальних занять з розвитку пізнавальної активності із мовленнєво пасивними дітьми. Запоріжжя : ТОВ «ЛПС», 2003. 320 с.
29. Лазаренко Н. Культура мовлення як невід’ємна складова ключових компетентностей сучасного педагога. Наукові записки

- Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Філологія (мовознавство) : Збірник наукових праць / [гол.ред. Н. Л. Іваницька]. Вінниця : ТОВ «Фірма «Планер», 2016. Вип.23. С.36-42.
- 30.Лисенко Н. В., Кирста Н. Р. Педагогіка українського дошкілля: у 3-х частинах. Ч. 2: навч. посіб. Київ. Видавничий Дім «Слово», 2010. 360 с.
- 31.Макар Л. М. Сутність освітнього середовища в педагогічному процесі. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2013. Вип. 30(83). С. 229–236.
- 32.Молодушкіна І. В. Розвиток креативних здібностей у старших дошкільників. Х.: Вид. група «Основа», 2012. 204 с.
- 33.Моляко В. О. Здібності, творчість, обдарованість : теорія, методика, результати досліджень. Житомир : Вид-во Рута, 2006. 320 с.
- 34.Нечипорук Н. І. Розвивальні ігри для дошкільників. Харків : Основа, 2007. 192 с.
- 35.Новий тлумачний словник української мови / уклад. В. Яременко, О. Сліпушко. 2-ге вид., випр. К. : Аконіт, 2000. Т. 1. 910 с.
- 35.Новий тлумачний словник української мови / уклад. В. Яременко, О. Сліпушко. 2-ге вид., випр. К. : Аконіт, 2001. Т. 2. 912 с.
- 36.Освітні технології : [навч.-метод. посіб.] / Пехота О. М., Кіктенко А. З., Любарська О. М., Нор К. Ф. К. : А.С.К., 2003. 255 с.
- 37.Пазиненко С. М. Розвиток ігор В. Воскобовича Х. : Основа, 2007. 104 с.
- 38.Пакша Л. М. Розвиток творчої уяви дітей. Заняття образотворчої діяльністю. *Початкова школа*. 2005. № 12. С.40-44.
- 39.Педагогічні технології: теорія та практика: навчально-методичний посібник / [К. О. Вовк, М. О. Герасименко, М. В. Гриньова та ін.]; за ред. М. В. Гриньової. Полтава: АСМІ, 2006. 230 с.
- 40.Педагогічний словник [за редакцією дійсного члена АПН України

- М.Д.Ярмаченка]. К. : Педагогічна думка, 2001. 514 с.
- 41.Половіна О. А. Інтегративна функція мистецтва у розвитку пізнавальної активності в дітей старшого дошкільного віку// Мистецтво та освіта. 2018. № 3 (89) С.22-25.
  - 42.Програма розвиненості пізнавальної активності в старших дошкільників та діагностичні методики / Демченко В.В., Рабченко Т.С., Савчук Л.О. Рівне. 2006. 279 с.
  - 43.Стежинки у Всесвіт: комплексна освітня програма для дітей раннього та передшкільного віку / автор. колектив; наук. керівник К. Л. Крутій. Запоріжжя: ТОВ “ЛПС” ЛТД, 2020. 244 с. (Гриф МОНУ «Схвалено для використання в дошкільних навчальних закладах», лист від 02.10.2020 № 22.1/12-Г-801).
  - 44.Суржанська В. А. Розвиваємо компетентності. Х. : Основа, 2007. 112 с.
  - 45.Сухомлинський В.О. Сто порад учителю. Вибр. тв. : у 5-ти т. Т.2. К. : Рад.шк., 1977. 429 с.
  46. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям. Вибрані твори у 5 т. К. : Радянська школа, 1977. Т. 3. С. 7-282.
  - 47.Туриніна О. Л. Психологія творчості : Навч. посіб. К. : МАУП, 2007. 160 с.
  - 48.Українська мова : Енциклопедія / [ред. кол. : Русанівський В. М., Тараненко О. О., Зяблюк М. П. та ін.]. – К. : Вид-во «Укр. енцикл. ім. М. П. Бажана», 2004. 824 с.
  - 49.Шикиринська О.В. Розвиток логіко-математичного мислення старших дошкільників у контексті Концепції нової української школи. La science et la technologie à l'ère de la société de l'information: coll. de papiers scientifiques «ΛΟΓΟΣ» з avec des matériaux de la conf. scientifique et pratique internationale, Bordeaux, 3 mars, 2019. Bordeaux : OP «Plateforme scientifique européenne», 2019. – V.6. – p. 61-65.
  - 50.Bureau J. S., Howard J. L., Chong J. X., & Guay F. Pathways to student motivation: A meta-analysis of antecedents of autonomous and controlled motivations. *Review of Educational Research*. 2021. № 92 (1). p.p. 46-72.

<https://doi.org/10.3102/00346543211042426>

51. Byhar, H. P., Zvozdetska, V. H., Prokop, I. S., Pits, I. I., & Hordiichuk, O. Y. Pedagogical Conditions for the Development of Self-Educational Competence of Future Specialists in the Study of Professional Subjects. *International Journal of Higher Education*. 2020. № 9 (7). p.p. 257-266. <https://doi.org/10.5430/ijhe.v9n7p257>
52. Calavia M. B., Blanco T., & Casas R. Fostering creativity as a problem-solving competence through design: Think-Create-Learn, a tool for teachers. *Thinking Skills and Creativity*. 2020. № 39. 100761. <https://doi.org/10.1016/j.tsc.2020.100761>
53. Chernikova O., Heitzmann N., Stadler M., Holzberger D., Seidel T., & Fischer F. Simulation-Based Learning in Higher Education: A Meta-Analysis. *Review of Educational Research*. 2020. № 90 (4). p.p. 499-541. <https://doi.org/10.3102/0034654320933544>
54. Dumas M., McKenna, R., & Murphy, B.. Postural Control Deficits in Autism Spectrum Disorder: The Role of Sensory Integration. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 2016. № 46. p.853–861.
55. Edwards R., Nicoll K. Expertise, competence and reflection in the rhetoric of professional development. *British Educational Research Journal*. 2006. № 32. P. 115–131.
56. Einarsdyttir J. Research with children: methodological and ethical challenges *European Early Childhood Education Research Journal* Vol. 15, No. 2, June 2007.
57. Melnychuk I. N. Integration of general scientific approaches towards formation of professional competence of future doctors. *European Humanities Studies: State and Society*. 2016. № 1. C. 291–301.
58. Mitra A. Interdisciplinary training of creativity basis to the students of medical sciences in the country. *Journal of Advances in Medical Education (JAMED)*. 2018. Vol.1 (2). P. 16–21.
59. Stover J. B. Predicting academic achievement: The role of motivation and learning strategies. *Problems of Psychology in the 21st Century*. 2014. №. 8. P. 71–84.

60. Striguna S. Essence of Self-Education Competence in Pedagogy. Santa Striguna. *Essence of Self-Education Competence in Pedagogy*. 2015. № 1. p.p. 405-414.
61. <http://dx.doi.org/10.17770/sie2015vol1.308>
62. Karuk I., Kolesnik K., Kryvosheya T., Prysiazhniuk L., Shykyrynska O. Organization of group activities of older preschool children in the process of experimenting. *Society. Integration. Education*. Proceedings of the International Scientific Conference, May 28 th - 29th. Rezekne, 2021. Vol. II. P. 729-743.
63. Tatyana Kryvosheya. Pedagogical conditions of mental activity, that saves health of preschool children in the formation of elementary mathematical concepts. *Child Psychopedagogy Journal* (Romania), 2015. №14. P. 55-65.
64. Demchenko, O., Bondar, Y., Shykyrynska, O., Komarivska, N., Lyubchak, L., Stakhova, I., & Dabizha, L. (2022). Development of youth's creative abilities schoolchildren by BYOD technology. *SOCIETY. INTEGRATION. EDUCATION*. Proceedings of the International Scientific Conference May 27th- 28th, (I volume), 341-350